
Nordiske Udkast

Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 51, nr. 1

Erik Axel, Charlotte Højholt, Dorte Kousholt & Sofie Pedersen

Redaktionelt forord

Velkommen til det første nummer af Nordiske Udkast, der er udgivet digitalt på Open Journal Systems. Vi er glade for at gøre vores artikler gratis og lettere tilgængelige i en tid, hvor tekster i stigende grad deles og læses digitalt. Det første nummer er naturligvis udgivet i tråd med Nordiske Udkasts formål: Tidsskrift for kritisk samfundsforskning. Gennem kritik af problemer i samfundsmæssig praksis vil vi bidrage til dens udvikling, og vi arbejder med at koordinere samfundsmæssige, psykologiske og pædagogiske perspektiver på aktuelle problemer, hvilket forklarer vores interesse i at forbinde teori og praksis.

I en tid, hvor produktionen af videnskabelige artikler er steget dramatisk, og hvor deres længde er mindsket betragteligt med et gennemsnit på 8000 ord, vil vi ikke forstærke denne udvikling ved kun at bringe korte artikler. Vi vil ikke angle efter Twitters (nu Xs) punchline begrænsning på 240 ord, men forbliver åbne for korte såvel som lange artikler. Det vigtigste er det indhold, artikler bringer, og teoretiske diskussioner og empiriske analyser må nødvendigvis fylde det de skal, for at bringe deres budskab klart. Det er i overensstemmelse med disse betragtninger, at vi bringer to artikler i dette nummer, der er over 10000 ord. Desuden lægger vi vægt på det forhold, at teorier altid er på vej og kan udfoldes mere ud fra diskussioner om dem. Det afspejler sig i udgivelsen af Morten Nissens tiltrædelsesforelæsning, som går i diskussion med ”redaktøren”.

I dette nummer præsenterer vi en buket af artikler, der alle ud fra problemer i praksis foretager kritiske teoretiske analyser, som skal åbne for bedre forståelse af sammenhænge og bidrage til deres udvikling. Vi bevæger os inden for forskellige problemkredse og forståelser i praksis.

Den første problemkreds omhandler problemer i praksis om mennesker og teknologi. I artiklen *Skærmtid, Displacement-hypotesen og digital determinisme* bringer Mathias Nimgaard Larsen en diskussion af de digitale mediers betydning for børns hverdagsliv. Han problematiserer, at forfattere i videnskabelig litteratur om børns skærmtid

udtrykker bekymring for, at skærmtiden erstatter andre nødvendige aktiviteter for børns udvikling. Han påpeger bl.a. teenagepigens kollektive imitationsprocesser på TikTok som et udtryk for, at sociale aktiviteter kan flytte over på de digitale medier, og argumenterer dermed mod en deterministisk forståelse af mediernes betydning.

En anden problemkreds omhandler unges reaktion på coronapandemien, og hvorledes unge forholder sig til en samfundsmæssig sundhedstrussel. Ida W Winther, Dorte Kousholt, Nanna J. Jørgensen, Nana Clemensen og Karen Ida Dannesboe retter i artiklen "*Det er som at vente på et tog, der bliver ved med at være forsinket*" – *Coronatid fra et unge perspektiv* fokus på de udfordringer, unge i alderen 15-19 år oplevede under coronatiden. Forfatterne tager afsæt i pandemien som et 'selvfølgelighedsbrud' og hverdagsliv og tid som centrale analytiske kategorier og viser variationer i de unges fortællinger om coronatidens betydninger. De unges fortællinger rummer både oplevelser af mulighed for mere ro og tid til nærvær, fordybelse og samvær med familien og oplevelser af stilstand, kedsomhed og ensomhed. Fælles for mange unge er at pandemien som global krise har givet anledning til eksistentielle overvejelser om deres egen og verdens fremtid. Artiklen viser desuden bevægelser over tid i de unges beretninger om, hvad pandemien har medført af sårbarheder og (nye) styrker i deres ungeliv og perspektiverer afslutningsvis til aktuelle diskussioner om unges (mis)trivsel og ungdomslivets vilkår.

En tredje problemkreds omhandler socialpsykiatriske og klinisk-pædagogiske problemstillinger i praksis. Rebekka Knudsen, Matilde Mathiesens og Sofie Pedersens artikel *Peerstøtte i en recoveryorienteret praksis*, tager et problem op i den danske psykiatri omkring recoverybegrebet og anvendelse af peerstøtte på psykiatriske institutioner. De viser forskellen på optimistiske beskrivelser af peerstøtte i politiske dokumenter og det uafklarede opdrag, som gives til de personer, der skal arbejde med peerstøtte, og som ikke står i samsvar med dokumenterne. Forfatterne peger ind på en central grund til dette problem, nemlig det uafklarede begreb om recovery, der på den ene side i teorien bestemmes som en proces, der altid er i gang, og på den anden side blandt personalet (ofte) bestemmes som det at være 'på den anden side' af sine problemer.

I Morten Nissens tiltrædelsesforelæsning *Fremstilling af motiver* forbinder forfatteren det almene og det individuelle ved at beskæftige sig med motivation. I modsætning til de andre artikler, vi bringer, skitserer han, hvordan teoretiske begreber har udviklet sig i psykologiens historie. Et centralt begreb i forelæsningen er *relæ*, som han fører tilbage til den positivistiske psykologis deterministiske begreber om associationer og konstrukt, og forbinder med energi, der med relæer kan styres den ene vej eller den

anden. Han peger på Stars begreb om *boundary object*, som kan bruges, når vi har noget (generelt) til fælles, men forstår det individuelt og forskelligt. I mødet mellem forskellige opfattelser åbnes der derved op for, at motivation som den energi, der får os til at ville selv, så at sige kan ændre på relæerne. Han opfordrer de mennesker, der er berørt af den videnskabelige praksis, til at være med – til at sætte deres egne standarder for deres liv, til at ændre relæerne, hvilket videnskaben kan bidrage til at artikulere. Denne teoretiske model bruger han nu på eksempler fra det alternative ungdomsprojekt U-Turn, der arbejder med 'modstempling' af de unge, der er stemplede af diagnoser. I den åbning, der er i modstemplingen af diagnosen, kan æstetikken og kunsten bruges, og vi præsenteres for to eksempler herpå. Læseren må selv se på forfatterens diskussion med "redaktøren".

Den sidste problemkreds omhandler pædagogiske og sociale institutioner. Crisstina Munck og Anja Marschalls artikel *De værdigt trængende* udforsker det vanskelige forældresamarbejde i daginstitutionen. Forældrene kan af forskellige grunde være i en udsat situation. Pædagogerne befinder sig i modsætningsfyldte krav, om på den ene side at organisere børnenes hverdag pædagogisk i en forberedelse til skolen, og om på den anden side at støtte forældrene i at opdrage børnene, og kontrollere om det går galt. To eksempler på samarbejdet mellem pædagoger og forældre fra forfatternes forskningsmateriale modstilles. I det ene er forældrene indvandret og skal opdage, hvordan det danske velfærdssystem fungerer. Her møder de pædagogerne med tillid, når de i samtaler beskæftiger sig med deres problemer og samtalerne får en støttende karakter. I det andet har forældrene erfaret velfærdssystemets kontrollerende sider. De møder pædagogerne med mistro, og samtalerne mellem pædagoger og forældre antager en kontrollerende karakter. Forfatterne understreger, at problemerne er fælles – barnets tarv – og at det kunne være udgangspunkt for samarbejdet.

Michael Lyhne præsenterer sit ph.d.-forsvar. Han har i skolen udforsket problemet mellem pædagogisk teori og praksis. Med udgangspunkt i praktiske problemer, lærerne har mødt i deres undervisning, har forfatteren valgt forskningsartikler relevante derfor. Artiklerne afprøves med lærerne for at demokratisere forholdet mellem viden fra forskning og lærernes praksis. Han ønsker at udvikle nye handlemuligheder og overskride tendensen til at forskningen får forrang i politisk initierede udviklingssammenhæng.

Lærke Testmanns artikel, som er baseret på hendes ph.d.-forsvar omhandler børns konflikter og fællesskaber i skolen. Artiklen argumenterer for to hovedpointer: At fællesskaber og konflikter blandt børn i skolen er forbundne, forstået på den måde at det at håndtere konflikter er en del af at udvikle fællesskaber og det at have fællesskab

'om noget' ofte hænger tæt sammen med at vi kommer i konflikt om det. Artiklens anden hovedpointe sætter fokus på at konflikter blandt børn må forstås som noget mere end relationelle problemstillinger – og kan ses som forbundet til bredere historiske og politiske konflikter om skolen. Artiklen diskuterer hvordan de kontinuerlige udfordringer på inklusionsområdet, hænger sammen med skolens konflikтуelle praksis, der stiller mangefacetterede og ofte modsætningsfyldte krav og forventninger til børn (og voksne). Børnene må i deres daglige skoleliv kontinuerligt arbejde med at balancere og håndtere sådanne modsætningsfyldte krav og forventninger – og deres adgang til fællesskaber ser ud til at være af afgørende betydning for, hvordan de lykkes med denne opgave.